

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1896, kl. 2 e. m.

*Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, angående
förslag till ändrade bestämmelser för handeln med vin och
maltdrycker.*

Uti tvenne i Första Kammaren väckta och till dess första tillfälliga utskott öfverlemnade motioner (n:o 47 och n:o 53) föreslås, i den förstnämnda, af herr *C. O. Bergman*:

att ölhandeln skiljes från annan handel, så att ingen allenast på grund af förvärfvade handelsrättigheter må ega att sälja öl vare sig i mindre eller större partier;

att ingen ölhandel på landet må kunna tillåtas utan vederbörande kommuns hörande och bifall;

att utväg till ett snabbare och mera effektivt beifrande af förbrytelser mot ifrågavarande lagstiftning måtte beredas genom enklare rättsprocedurer mot dylika förbrytare; samt

att, derest detta ej vinner Riksdagens bifall, separatbestämmelser i angifna syfte måtte för lappmarkerna af Riksdagen stipuleras;

och i den sistnämnda, af herr *Sigfrid Wieselgren*:

att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hemställa, det Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huru vida icke nu gällande bestämmelser angående försäljning af vin och maltdrycker *i stad* må kunna så förändras, att sagda försäljning, i den omfattning, som på grund af förhållandena pröfvas nödig, må kunna öfverlåtas å bolag, som i enlighet

med bestämmelserna i § 9 mom. 2 och § 18 i kongl. förordningen den 24 maj 1895 bildats för att i sedlighetens intresse ombesörja brännvinsförsäljningen inom staden och fått rätten härtill åt sig öfverlåten.

Vidare har uti trenne i Andra Kammaren väckta och till dess andra tillfälliga utskotts behandling öfverlemnade motioner, n:is 210, 20 och 213, föreslagits:

i n:o 210, af herrar *John Olsson, E. J. Ekman, M. Alsterlund* m. fl.:

»att Riksdagen för sin del besluter att hos Kongl. Maj:t hemställa om sådana förändringar i kongl. förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maltdrycker m. m., att en gräns bestämmes mellan å ena sidan s. k. svagdricka och å andra sidan de starkare maltdryckerna, samt att handeln med svagdricka undandrages de inskränkande bestämmelser, som nu gälla för handeln med maltdrycker i allmänhet, och ställes på samma linie som handeln med de i 8 § af nämnda kongl. förordning omförmälda drycker»;

i n:o 20, af herr *P. Waldenström*:

»att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa om sådan ändring af nu gällande lagstiftning angående handeln med vin och maltdrycker, att 1:o en gräns bestämmes mellan öl och svagdricka, 2:o handeln med vin och öl icke må, vare sig i stad eller på land, förenas med annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras»;

samt i n:o 213, af herrar *M. Alsterlund, A. Olsson i Mårdäng, A. Göthberg* m. fl.:

»att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla om sådana förändringar i nu gällande förordning om handeln med vin och maltdrycker med mera:

att handeln med vin och maltdrycker skiljes från annan handel, så att ingen allenast på grund af förvärfvade handelsrättigheter må ega att sälja öl, vare sig i mindre eller större partier; och

att ingen ölhandel å landet må kunna tillåtas utan vederbörande kommuns hörande och bifall»;

i anledning af hvilka trenne sistnämnda motioner medkammarens ofvan omförmälda utskott hemstält:

1:o att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det ville Kongl. Maj:t efter sakkunnig utredning bestämma en gräns mellan svagdricka och starkare maltdrycker samt dervid, om det praktiskt låter sig göra, lägga alkoholhalten till grund för en sådan bestämmelse;

samt, under förutsättning af bifall till denna punkt:

2:o att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, det ville Kongl. Maj:t förklara, att handeln med svagdricka skall vara fri från alla de

inskränkande bestämmelser, som nu gälla handeln med maltdrycker i allmänhet, och att dessa bestämmelser följaktligen hädanefter endast skola vara tillämpliga på handeln med de starkare maltdryckerna.

Vidare, under förutsättning att en gräns mellan öl och svagdricka bestämmes,

3:o) att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa om sådan ändring i kongl. förordningen angående handeln med vin och maltdrycker, att handeln med vin och öl icke må på landsbygden förenas med annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras;

samt slutligen, under förutsättning af bifall till näst föregående punkt,

4:o) att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa om sådan ändring i kongl. förordningen angående handeln med vin och maltdrycker, att handel med vin och öl icke heller i stad må förenas med annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras.

Sedan Andra Kammaren bifallit hvad dess utskott i nu anförda fyra punkter föreslagit och jemlikt 63 § riksdagsordningen genom utdrag af protokollet delgifvit Första Kammaren sitt beslut, har jemväl detta ärende till sistnämnda kammares första tillfälliga utskotts yttrande öfverlemnats.

Andra Kammarens utskott sammanfattar sålunda hvad som till stöd för motionerna n:is 210, 20 och 213 hufvudsakligen anförts:

af herrar *John Olsson*, *E. J. Ekman* och *M. Alsterlund m. fl.* (motion n:o 210):

att frågan om svagdrickats frigörelse från de inskränkningar, som gälla för ölhandeln, syntes dem för nykterhetssaken vara af den stora vikt, att en tillfredsställande lösning af denna fråga, enligt deras förmenande, borde snarast möjligt komma till stånd;

att kostnaderna för den kontroll, hvilken torde vara för ändamålet erforderlig, om också afsevärda, dock icke torde kunna uppgå till sådana belopp, att det syntes böra afskräcka från genomförande af en grundsats, som af alla erkändes vara både möjlig att genomföra och rättvis samt i hög grad egnad att gagna nykterhetssaken;

att motionärerna fördenskuil voro förvissade, att en ändring af den kongl. förordningen i det syfte, Riksdagen i skrifvelse (n:o 39) af 1892 begärt, skulle helsas med tillfredsställelse af befolkningen öfver allt i landet, möjligen med undantag af målsmännen för den industri, som uteslutande sysselsatte sig med tillverkningen af de starkare maltdryckerna, enär i deras intresse låge, att en ökad ölförbrukning kommo till stånd;

att motionärerna voro öfvertygade, att de kostnader, som må blifva nödvändiga för genomförande af den ändring, de åsyftade, fullt skulle uppvägas af de moraliska och ekonomiska fördelar, som skulle vinnas genom förändringen i fråga: en ökad förbrukning af det oskadliga och i viss mån närande svagdrickat samt en motsvarande minskning af den ur alla synpunkter skadliga och förkastliga förbrukningen af de berusande maltdryckerna;

att den af Kongl. Maj:t berörda frågan om införande af maltbeskattning med nuvarande rikliga tillgångar i statskassan icke torde åtminstone under den närmaste tiden komma allvarligen på tal; samt

att motionärerna för öfrigt ansågo, att den af dem påyrkade samt af Riksdagen redan godkända reformen icke borde onödigt fördröjas genom att sammankopplas med den erkänt svårlösta och omtvistade maltbeskattningsfrågan. —

af herr *Waldenström* (motion n:o 20):

att vin och öl blifva allt mer och mer farliga rusdrycker, det erkändes öfverallt, och af denna orsak hade man ock sett sig tvungen att särskildt lagstifta om dem;

att öfva nödig kontroll öfver lagens efterlefnad vore emellertid omöjligt, så länge dessa varor finge säljas i hvarje handelsbod;

att man i kampen mot bränvinet snart fann det nödvändigt att skilja bränvinshandeln från annan handel;

att ingen nu torde finnas, som skulle vilja att bränvin finge säljas i hvarje handelsbod;

att hvad sålunda funnits nyttigt med afseende å bränvinet utan tvifvel skulle medföra samma nytta, om det, såsom behofvet allt mer och mer gjorde gällande, tillämpades äfven på öl och vin;

att man såsom det kraftigaste skälet vid bekämpande af den äskade förändringen framhållit, att det vore omöjligt dels att skilja mellan öl och svagdricka, dels ock att hindra efterjäsning af buteljeradt svagdricka samt deraf följanda stegring af alkoholhalten;

att detta dock måste vara ett svepskäl;

att man såsom en gräns mellan öl och svagdricka kunde bestämma en viss procent alkoholhalt, t. ex. 3 eller 2 procent, och den, som ansåge sig icke kunna brygga en maltdryck med alkoholhalt under den bestämda gränsen, måtte gerna förhindras att befatta sig med den rörelsen;

att, hvad åter anginge efterjäsningen, ett stort bryggeribolag i Stockholm för några år sedan annonserade, att dess iskällardricka

pasteuriserades, hvarigenom efterjäsning och stegring af alkoholhalten omöjliggjordes;

att, när sistlidna år några nykterhetsordnar förbjödo sina medlemmar att förtära maltdrycker med större alkoholhalt än 2 volymprocent, en bryggare i Stockholm strax erbjöd sig att tillverka och tillhandahålla en maltdryck, hvars alkoholhalt icke öfverstege nämnda gräns;

att det således nog *ginge*, blott man *ville*;

att motionären nu som förr ansåge det origtigt att i denna sak göra skilnad mellan stad och land;

att ölhandeln i de många brödbodarne och mjölmagasinen i städerna vållade lika stor skada som trots någon ölhandel i handelsbodarne på landet;

att det i städerna dessutom vore vida mindre än på landet behöfligt, att öl såldes i hvarje butik; samt

att motionären för öfrigt till stöd för sin motion hänförde sig till hvad i sådant afseende förekommit uti föregående likartade motioner och deraf föranledda utredningar; — samt

af herrar *M. Alsterlund*, *And. Olsson* i Mårdäng, *A. H. Göthberg* m. fl. (motion n:o 213):

att under en lång följd af år i Riksdagen gjorts framställningar i syfte att få åtkomsten af äfven de svagare rusdryckerna öl och vin försvårad;

att sådant föranledts deraf, att det visat sig, att, i samma mån som de spirituösa dryckerna blifvit svåråtkomliga, ölet hufvudsakligen trädte i deras ställe;

att detta till en början betraktades som ett lyckligt förhållande, enär man i ölet såg mindre en rusgifvande än en nyttig och närande dryck, som, måttligt njuten, vore ofarligare än bränvinet;

att erfarenheten emellertid intygat, att ölet äfven kan i hög grad missbrukas och särskildt i en del samhällen, der stora arbetareskaror finnas, vålla oordningar, fylleri och störande uppträden af allehanda slag;

att det blir en alltmåra vanlig företeelse, att personer fullständigt berusa sig af öl;

att erfarenheter och derpå fotade statistiska uppgifter från Göteborg ådagalagt, att icke ensamt missbruk af bränvin framkallat ett starkt rus, utan att äfven *ölmissbruk* i icke ringa grad bidragit att höja summan af fylleriförseelser;

att det emellertid icke vore blott der, hvarest ölstugor finnas, som ett omåttligt förtärande af öl och deraf följande oordningar före-

kommo, ty då ölet betraktades som en vanlig handelsvara, vore det icke svårt att åtkomma det när och hvar som helst, äfven om det icke finge utdrickas på platsen, der det köptes;

att genom bestämmelsen att i vanlig handelsbod på landsbygden ej finge försäljas öl och vin till afhemtning i mindre parti än tio liter visserligen någon inskränkning i frågan om handeln med nämnda drycker blifvit gjord, men då dels denna bestämmelse ofta kringginges och kontrolleringen vore svår att verkställa, dels försäljning af öl från fordon, utsända af bryggerier eller så kallade öltappare, fritt påginge, kräfdes i ordningens, sedlighetens och nykterhetens intresse mera tidsenliga och effektiva lagstiftningsåtgärder;

att enligt motionärernas åsigt en sådan åtgärd af verklig betydelse vore hvad Riksdagen år 1892 beslöt, nemligen öl- och vinhandels skiljande från vanlig handelsrörelse, en begäran, som emellertid då icke vann Kongl. Maj:ts godkännande, men föranledde till utfärdande af den så kallade tiolitersförordningen;

att motionärerna — som i detta sammanhang närmare refererat innehållet i 1892 års riksdagsskrivelse i ämnet samt kritiserat de flera skäl, som för Kongl. Maj:t varit bestämmande, då Kongl. Maj:t funnit berörda skrifvelse i nu förevarande hänseende icke böra till någon åtgärd föranleda — ansågo det enda talande skälet mot deras framställning ligga i den omständigheten, att svagdrickat vore underkastadt samma lagstiftning som öl och vin;

att emellertid motionärerna ville påminna derom, dels att 1892 års Riksdag önskat, att en gräns bestämdes mellan svagdricka och öl, och att handeln med svagdricka icke skulle drabbas af samma inskränkande bestämmelser som handeln med öl, dels ock att i år i särskild motion framstälts yrkande i samma riktning;

att enligt motionärernas förmenande en bestämmelse om gränsskilnad mellan svagdricka och öl lika väl torde kunna meddelas här i Sverige som i Danmark, der en sådan gräns för närvarande vore bestämd; samt

att motionärerna — med instämmande i ett af herr C. O. Bergman uti en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 47) fäldt yttrande om omöjligheten att med någon framgång bekämpa dryckenskapen, så länge rätten att försälja öl i partier om tio liter åtföljde vanliga handelsrättigheter — slutligen ville fästa uppmärksamhet å den icke minst viktiga omständigheten, att det inom landet funnes en mängd handlande, hvilka af religiösa och nykterhetsskäl icke skulle vilja sälja öl och vin till afhemtning, men hvilka nu så godt som tvingades till dylik för-

säljning, enär de under rådande konkurrens eljest skulle utsätta sig för risken att mista en del af sina kunder och dermed kanske se möjligheten för sin utkomst tillintetgjord.

Innan ifrågavarande utskott går att behandla dessa motioner, erinrar utskottet på följande sätt om de deri berörda frågornas föregående behandling i Riksdagen:

Vid 1891 års riksdag afgaf utskottet ett betänkande (n:o 11), deri utskottet efter en uttömmande utredning och historik gjorde följande hemställan:

1:o)

att Andra Kammaren för sin del besluter, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om sådan ändring i kongl. förordningen angående handeln med vin och maltdrycker den 24 oktober 1885:

dels att försäljning af dessa drycker till afhemtning ej må å landsbygden förenas med annan handel, till hvars bedrifvande särskild anmälan erfordras,

dels ock att rättighet till försäljning af maltdrycker till mindre belopp än tio liter må å landsbyggen förvärfvas i den ordning, som § 11 af förenämnda kongl. förordning redan stadgar i fråga om försäljning af vin.

2:o)

att Andra Kammaren för sin del besluter, det Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t ville låta utreda, huru på det mest praktiska sätt en gräns må kunna bestämmas mellan svagdricka å ena sidan och starkare maltdrycker å den andra, samt att Kongl. Maj:t på grund af nämnda utredning ville vidtaga de förändringar i kongl. förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maltdrycker m. m., att en sådan gräns bestämmes samt att handeln med svagdricka undandrages de inskränkande bestämmelser, som nu gälla för handeln med maltdrycker i allmänhet, samt ställes på samma linie som handeln med de i § 8 af nämnda kongl. förordning omförmälda dryckerna.

Hvad utskottet sålunda tillstyrkt, bifölls af Andra Kammaren utan omröstning, men afslogs af Första Kammaren, sedan det blifvit af dess tillfälliga utskott afstyrkt.

Vid 1892 års riksdag upptogs frågan åter i Andra Kammaren uti motion, n:o 169, af herr P. Waldenström jemte 73 andra af kammarens ledamöter. Tillfälliga utskottet tillstyrkte jemväl då bifall till motionen, hvilken ock bifölls af kammaren utan diskussion.

Första Kammarens tillfälliga utskott, som derefter hade att behandla frågan, afstyrkte förslaget, men då ärendet förekom till behandling i samma kammare, beslöts med 50 röster mot 40 att biträda Andra Kammarens i ämnet fattade beslut.

I anledning deraf aflät Riksdagen till Kongl. Maj:t skrifvelsen n:o 39, deruti bland annat yttrades följande:

»Förslaget att bereda en lättare tillgång till åtkomsten af svagdricka, hvilken i någon mån närande läskedryck för de mindre bemidlade blifvit snart sagdt en nödvändighetsvara, samt att på sådant sätt undanrödja eller åtminstone inskränka anledningarne för dem att förtära de dyrare och mera berusande maldryckerna, anser Riksdagen vara synnerligen beaktansvärdt och böra af statsmagterna understödjas, för så vidt en följdrigtig lagstiftning i detta ämne kan åstadkommas, samt lagens tillämpning låter sig praktiskt genomföras. Härvid torde först böra komma under ompröfning, huruvida ur teknisk synpunkt möjlighet förefinnes att uppdraga en så bestämd alkoholgräns mellan starkare och svagare maldrycker, att denna gräns kan i lag fästas, och, om så är fallet, lärer vidare böra afgöras, hvilken denna alkoholgräns bör vara, samt huru nöjaktig kontroll deraf må vid den praktiska tillämpningen kunna åstadkommas.

För att vinna klarhet i dessa frågor begärdes vid frågans behandling under sistlidet års riksdag utlåtande i ämnet af två sakkunnige män, hvilka samstämmade uttalade den mening, att en gränslinie mellan ifrågavarande drycker bör kunna laggiltigt uppdragas.

Riksdagen, som anser i hög grad önskvärdt, att en sådan gräns blifver i lag bestämd, men som saknar förutsättningar för att gifva anvisning, huru detta lämpligast må kunna ske, får därför anhålla, att Eders Kongl. Maj:t ville låta utreda, huru på det mest praktiska sätt en gräns må kunna bestämmas mellan svagdricka å ena sidan och starkare maldrycker å den andra, samt att Eders Kongl. Maj:t på grund af sådan utredning ville vidtaga de förändringar i kongl. förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maldrycker m. m., att en sådan gräns bestämmes, samt att handel med svagdricka undandrages de inskränkande bestämmelser, som nu gälla för handel med maldrycker i allmänhet, samt ställes på samma linie som handel med de i § 8 af berörda kongl. förordning omnämnda dryckerna.»

Med anledning af denna skrifvelse företog Kongl. Maj:t frågan till behandling. Finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå fick befallning att yttra sig om lämpligaste sättet för bestämmande af en gräns mellan svagdricka å ena sidan samt starkare maltdrycker å den andra. Dess underdåniga utlåtande afgafs den 8 oktober 1892. Hufvudsumman af detsamma kan sammanfattas i följande fyra punkter:

a) att svagdricka verkligen kan skiljas från öl och öfriga maltdrycker (sid. 16);

b) att stamvörtens extrakthalt, men icke dryckens alkoholhalt bör läggas till grund för bestämmandet af gränsen mellan dessa drycker (sid. 8, 16);

c) att i sådant fall »dricka» bör definieras såsom en maltdryck, beredd af en stamvört, hvilkens extrakthalt icke öfverstiger 7 procent (sid. 13), samt att det bör stadgas förbud att vid handel begagna benämningen »dricka» för drycker, beredda af en vört med större extrakthalt än 7 procent (sid. 19);

d) att bestämmandet af en sådan gräns skulle nödvändiggöra en kontroll vid bryggerierna, hvilken kontroll dock blefve förenad med så dryga kostnader, att den icke torde kunna anordnas utan i sammanhang med en beskattning af maltdrycker (sid. 17).

Detta underdåniga utlåtande föranledde herr civilministern att i fråga om nu afhandlade sak tillråda Kongl. Maj:t att endast så till vida efterkomma Riksdagens önskan, att § 11 i kongl. förordningen den 24 oktober 1885 angående handeln med vin och maltdrycker finge en i så måtto ändrad lydelse, att rättigheten att sälja maltdrycker på landet i mindre qvantitet än tio liter blef bunden vid samma villkor som rättigheten att sälja vin. Hvad åter anginge bestämmandet af en gräns mellan svagdricka och starkare maltdrycker, ansåg herr statsrådet, att med afseende på de dryga kostnader, som en nödig kontroll skulle betinga, denna fråga borde för det närvarande få förfalla. I sammanhang dermed afstyrkte han äfven bifall till Riksdagens önskan, att förbud måtte stadgas mot att å landsbygden förena vin- och maltdrycks-handel med annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras, och det emedan ett stadgande i det af Riksdagen ifrågasatta syftet måste under nuvarande förhållanden blifva gällande äfven i fråga om svagdricka.

Hvad herr statsrådet sålunda anført, gillades af Kongl. Maj:t, som i nådig proposition (n:o 46) till 1893 års Riksdag begärde Riksdagens yttrande öfver ett i civildepartementet uppgjort förslag till ändring af bland annat ofvan nämnda § 11 i kongl. förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. Sedan Riks-

dagen uttalat sitt gillande af detta förslag, blef det gällande lag den 1 oktober 1893.

Denna förbättring, som nu varit gällande i 2 1/2 år, har dock icke kunnat tysta krafvet på ett fullständigt genomförande af de önskningsmål, som framställes i Riksdagens skrifvelse 1892, så mycket mindre som Kongl. Maj:t i nyss nämnda proposition icke *afslagit* Riksdagens begäran i de två viktigaste punkterna, utan endast *för det närvarande* (sid. 7) och *under nuvarande förhållanden* (sid. 8) låtit saken *förfalla*. Till följd deraf hafva äfven i år flere motioner i ärendet blifvit väckta inom Andra Kammaren. För innehållet i dem har utskottet här ofvan redogjort. Af denna redogörelse framgår, att samtliga motionernas syfte i följande två punkter är ett och detsamma:

1:o) att få en gräns uppdragen mellan öl och svagdricka;

2:o) att göra handeln med svagdricka fri, samt följaktligen få nu gällande lagbestämmelser om vin- och maltdryckshandeln inskränkta till vinet och *ölet*, hvarvid med öl menas hvarje maltdryck, som öfverskrider den uppdragna gränsen;

Dertill kommer i motionerna n:is 20 och 213 det yrkandet,

3:o) att nu gällande bestämmelser angående handeln med vin och maltdrycker skärpes så, att handeln med vin och öl icke må förenas med annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras;

samt i motionen n:o 213,

4:o) att ingen ölhandel å landet må kunna tillåtas utan vederbörande kommuns hörande och bifall.

Utskottet, som behandlat ärendet i nyssberörda ordning, yttrade derefter:

»Första frågan blir då: *Är det möjligt att bestämma en praktisk gräns mellan svagdrika och öl?* Till svar på denna fråga hänvisar utskottet dels till tvenne vid utskottets betänkande 1891 bifogande utlåtanden, det ena af professorn i kemisk teknologi vid kongl. tekniska högskolan, herr P. Klason, det andra af kemisten vid kongl. flottans marindepartement, herr A. Werner Cronquist, dels till »underdånigt utlåtande i fråga om lämpligaste sättet för bestämmande af en gräns mellan svagdricka å ena samt starkare maltdrycker å andra sidan, afgifvet af kongl. finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå den 8 oktober 1892», dels till tvenne vid detta betänkande fogade bilagor (litt. A och B), utgörande svar på af utskottet framställda frågor, det ena af professorn i hygien vid karolinska institutet herr E. Almquist, det andra af professorn i kemi vid Upsala universitet herr O. Widman, dels slutligen till en till utskottet insänd skrifvelse från disponenten för svagdricks-

bryggeriet i Eskilstuna, herr apotekare C. M. Sundberg, hvilken skrifvelse är såsom bil. litt. C vidfogad detta betänkande.

Alla dessa utlåtanden af fullt kompetenta auktoriteter öfverensstämma deri, att en gräns kan bestämmas mellan öl och svagdricka. Bryggaren kan *utan svårighet* göra stamvörten sådan, att den vid jäsning icke utvecklar öfver en viss procent alkoholhalt. Anmärkningsvärdt är också, att 52 analyser å svagdricka från en mängd bryggerier i olika delar af landet, hvilka kontrollbyrån sidd. 34—36 sammanfört, visa en alkoholhalt af högst 2,22, lägst 0,59, i medeltal 1,33 volymprocent, motsvarande en stamvörtstyrka af högst 7,39, lägst 2,96, i medeltal 4,96 procent. Byrån, som sjelf föreslår »7 procent extrakthalt hos stamvörten såsom gräns mellan dricka och andra maldrycker», förklarar, att en sådan »vört med 60 procent utjäsning ger en dryck med högst 2,6 volymprocents alkoholhalt», men tillägger, att »så pass hög alkoholhalt sannolikt högst sällan förekommer hos svagdricka, enär detta dricka numera mestadels brygges af en vört af högst 6 procent extrakthalt och med i medeltal 43 procent utjäsning» (sid. 12 f.). Och byrån förklarar sid. 13, att det »i intet fall torde vara någon svårighet för bryggaren att nedbringa vörtens styrka till 6 å 7 procent och således äfven drickats alkoholhalt till 2,5 volymprocent eller derunder». Men vill en bryggare för ett särskildt tillfälle brygga en alkoholsvag maldryck med större extrakthalt, så kan han enligt herrar Almquists och Widmans utlåtanden genom pasteurisering afbryta jäsningen på hvilket stadium som helst. Att detta vållar extra kostnad, torde man icke behöfva taga hänsyn till, då dylik extra god maldryck alltid betingar högre försäljningspris. De i Upsala vid Erlangens bryggeri anställda försöken att tillverka ett på samma gång extraktrikt och alkoholsvagt dricka hafva ock enligt prof. Widmans utlåtande utfallit så lyckligt, att vetenskapliga analyser af detta dricka under en tid af 20 månader visat en alkoholhalt af *högst 1,06 volymprocent alkohol*, medan »extrakthalten varit *högre än i något annat slag af i landet tillverkade maldrycker med undantag af porter*». Af herr Sundbergs yttrande framgår dessutom, att äfven *jäsmetoden* väsentligt inverkar på en maldrycks alkoholhalt i förhållande till extrakthalten.

Sedan man alltså öfvervunnit den förr vanliga invändningen, att öl och svagdricka icke kunde skiljas, så har nu en annan invändning trädt fram, nemligen denna: om det i lagstiftningen skall göras skilnad mellan handeln med öl och handeln med svagdricka, så måste en kontroll anordnas, som förhindrar lagens kringgående eller öfverträdande; en sådan kontroll kommer emellertid att vålla »dryga kostnader» och

bör därför icke införas utom i sammanhang med en ölskatt. Denna invändning, uttalad i kontrollbyråns ofvannämnda underdåniga utlåtande (sid. 17), upptogs af Kongl. Maj:t i dess proposition n:o 46 till 1893 års Riksdag och anfördes såsom skäl för att för det närvarande icke låta Riksdagens skrifvelse i denna del till någon åtgärd föranleda.

Utskottet föreställer sig emellertid, att en vidlyftig och dyrbar kontroll icke alls vore af behovet påkallad. Kontrollbyrån säger (sid. 16), att den icke »betviflar, att bryggarne i allmänhet skola söka att rätta sig efter de nya förhållandena och sträfvat efter att tillverka ett dricka, som verkligen uppfyller det i byråns definition på svagdricka uppställda villkoret». Och så mycket större skäl till denna tro har byrån, »som tillverkaren egentligen icke har något intresse af att brygga drickat starkare än medgifvet är» (sid. 18). Med anledning deraf förmenar ock byrån själf på samma sida, att »kontrollörens befattning skulle kunna blifva ganska lättskött och således icke kräfvat någon särdeles hög kostnad».

Från kompetent håll har också utskottet erfarit, att det för bryggarne själfva skulle vara en fördel att få en viss gräns bestämd, utöfver hvilken drickats alkoholhalt icke finge gå. Såsom af prof. Almqvists skrifvelse (bil. Litt. A) framgår, har konkurrensen på senare tider tvungit bryggerierna att mer och mer öka alkoholhalten i s. k. iskällardricka. Vid ett inför utskottet af en kemist med komparator utfördt prof visade sig iskällardricka, upphemtadt från Riksdagens restauration, innehålla vida utöfver fyra volymprocent alkohol, d. v. s. hvarje liter af sådant iskällardricka innehåller lika mycket alkohol som 8 à 9 centiliter 50-procentigt brännvin^{*)}. När nu alkoholhalten står i sådant förhållande till vörtens extrakthalt och kvalitet, att en vört af viss extrakthalt icke kan vid utjäsning lemna en dryck med alkoholhalt utöfver en viss procent, så är tydligt, att kostnaden för framställande af alkoholstarkare iskällardricka blir så stor, att all förtjenst försvinner, då man i alla händelser icke kan antaga, att allmänheten skulle finna sig i en höjning af samma drickas försäljningspris. Är det alltså sant, att en bestämd gräns, utöfver hvilken drickas alkoholhalt icke finge gå, skulle vara en fördel för bryggarne, så är det väl ock på samma gång säkert, att de till följd af konkurrensen skulle *hålla ögonen på hvarandra*, så att icke någon öfverskrede gränsen. Utrustade som de äro med instrument och laboratorier, skulle de också vara fullt kompetenta dertill. Och bättre kontroll, än detta skulle blifva, kunde nog staten icke anordna.

^{*)} För jämförelses skull må här anmärkas, att en »stor sup» brännvin af Stockholms utskänkningsbolag innehåller 5 centiliter, en »liten sup» 3,75 centiliter.

Detta om de större bryggerierna, som tillverka både öl och dricka. Hvad åter angår de egentliga svagdricksbryggerierna, så torde de lika litet *hädanefter som hittills* komma att känna sig frestade att tillverka några alkoholstarka maltdrycker. Det låga försäljningspris, som deras tillverkningar betinga, göra det omöjligt för dem. Såvidt utskottet vet, har man aldrig heller hört några klagomål öfver för stor eller skadlig alkoholhalt i deras svagdricka.

Under sådana förhållanden anser utskottet, som sagdt, att en särskild, dyrbar kontroll alls icke är behöflig. Det är nog, att en gräns bestämmes, och att det, i enlighet med hvad kontrollbyrån (sid. 19) föreslår, blir vid äfventyr af straff förbjudet att vid handel begagna benämningen »svagdricka» för maltdrycker, som öfverskrida denna gräns. Sedan må det vara *polismyndighetens* sak att, der misstankar om lagöfverträdelse uppstå eller der angivelse sker, taga prof för att låta undersöka och sedan efter undersökningens resultat lagligen förfara. Så går det ju till i många andra fall. Så t. ex. får bränvin icke säljas med mindre sprithalt än 40 %, vin icke med större sprithalt än 25 %. Men icke har man för detta stadgandes skull anordnat någon särskild dyrbar kontroll. Den bränvinskontroll, som är, afser endast att *bevaka statens rätt till skatt*, men alls icke att kontrollera *sprithalten i det bränvin, som bränneriegaren säljer*. Sker öfverträdelse af lagens bestämmelser om sprithalten i bränvin eller vin, så blir det polismyndighetens sak att på gifven anledning der ingripa. Alldeles riktigt anmärker också kontrollbyrån, sid. 19, att polismyndigheten i afseende på handeln med öl och dricka »finge samma åliggande, som nu tillkommer densamma i afseende å försäljningen af vin, i det att den skall öfvervaka, att icke drycker af mer än 25 % alkoholhalt säljas under benämningen vin».

Är det alltså antagligt, att ett stadgande i nu sagda syfte vida mindre skulle komma att kringgåås än många andra lagbestämmelser, så förfaller ock den af kontrollbyrån uttalade farhågan, att den, som *handlade* med svagdricka, skulle kunna komma att oskyldigt få lida för *tillverkarens* förseelse. Äfven nu står hvarje handlande i ansvar för de varor, han säljer, men aldrig har klagan försports öfver, att han derigenom utsättes för risken att få oskyldigt lida för förseelser, begångna af den fabrikant, hos hvilken han sjelf på god tro köpt sina varor. Och faran för svagdricksförsäljaren skulle nog icke blifva större.

På hvad sätt gränsen mellan svagdricka och öl borde bestämmas, det tillhör de sakkunnige att utreda. Gent emot kontrollbyråns påstående, att »alkoholhalten ensam icke kan användas att skilja dricka från andra maltdrycker» (sid. 8), utan att gränsen bör bestämmas efter vörtens

extrakthalt (sid. 16), vill dock utskottet påpeka, att byrån sjelf säger, att en vört af viss extrakthalt icke vid utjäsning kan lemna en dryck med alkoholhalt utöfver en viss procent (sid. 12), och om så är, synes det utskottet allt annat än omöjligt att till skilnad mellan svagdricka och öl bestämma den vida naturligare gränsen af en viss alkoholprocent, *utöfver hvilken* svagdricka icke finge gå. Så mycket bättre vore detta, som derigenom intet hinder lades för en bryggare, som ville tillverka ett mer extraktrikt och sålunda bättre svagdricka, men genom pasteurisering eller på annat sätt förebygga dess utjäsning utöfver den för svagdricka bestämda maximiprocenten af alkohol. I den danska lagen om ölskatt (§ 2) är ock gränsen mellan skattefritt och skattepliktigt öl satt till $2\frac{1}{4}$ viktprocent alkohol, hvarförutom tillverkning af malt-dryck med mer än 6 viktprocent alkohol alldeles förbjudes. Om vörtens extrakthalt såges i den lagen icke ett ord. Och har man i Danmark utan tvekan kunnat taga alkoholhalten till gräns mellan svagare och starkare maldrycker, så bör detsamma kunna ske äfven i Sverige.

Hvad vidare angår frågan om, *hvilken* alkoholhalt som bör bestämmas såsom gräns, och om den gränsen bör bestämmas i vikt- eller volymprocent, så äro tankarne delade. Derom vill utskottet icke heller säga annat, än att den allmänna meningen i landet, sådan den gifvit sig till känna på nykterhetsmöten, med sällsynt enhällighet uttalat sig för 2 volymprocent. Herr Waldenström har i sin motion såsom önskningsmål antydt »3 à 2 procent». Den danska lagen bestämmer gränsen, såsom nyss är sagdt, till $2\frac{1}{4}$ viktprocent, hvilket motsvarar ungefär $2\frac{1}{2}$ volymprocent. Hvad som här är nödvändigt är, att en rimlig gräns bestämmes. Ty dessförutan *kan* handeln med de berusande maldryckerna enligt utskottets åsigt *icke på ett ändamålsenligt sätt ordnas*.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet om bifall till förut återgifna punkterna 1 och 2 samt fortsätter derpå:

I motionerna n:is 20 och 213 yrkas, att vin- och ölhandeln må skiljas från annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras.

Riksdagen har ock i sin ofvan nämnda skrifvelse 1892 begärt ett stadgande i detta syfte, hvad angår *landsbygden*. Utskottet anser, att Riksdagen saknar skäl att nu frångå sitt då gjorda yrkande, och det så mycket mer som Kongl. Maj:ts befallningshafvandes senast utgifna femårsberättelser framhålla, att den stora tillväxt i förbrukningen af öl, porter och iskällardricka, som de senare åren egt rum, »i väsentlig mån» berott på »den med landthandeln förenade rättigheten att sälja maldrycker». (Se Sveriges officiella statistik: Kongl. Maj:ts befallnings-

hafvandes femårsberättelser. Ny följd VII. För åren 1886—1890. Sammandrag sid. 17 f.)

Utskottet hemställer derpå om godkännande af ofvan anförda 3:dje punkten, hvarefter det yttrar: Om utsträckning af samma bestämmelse till *städerna* har motion äfven förut förekommit, och uttryckligt yrkande derpå framställes nu i herr Waldenströms motion, n:o 20. Motionerna n:is 210 och 213 tala icke om någon skilnad mellan stad och land i detta afseende och måste således — äfven de — anses omfatta beggedera. Utskottet hänvisar till de skäl, som herr Waldenström framställt i sin motion, hvilka utskottet anser befogade. Då det i städerna alltid finnas särskilda vin- och ölförsäljningsställen, så är behovet der vida mindre än på landet att få köpa dessa varor i hvarje matvaru- eller diversehandel. Säkerligen förledas många att köpa i synnerhet öl just af den omständigheten, att denna vara säljes och utbjudes i de bodar, der de skola köpa sina lifsförnödenheter. I somliga städer inrätta ock bryggare, enligt hvad utskottet har sig bekant, mjölk- och brödbodar i *hufvudsaklig* afsigt att der få sälja sitt öl. Och de veta nog, hvad de göra. Dertill kommer, att många innehafvare af mjölk-, bröd- och andra matvaruförsäljningsställen, som icke *vilja* handla med öl, likväl se sig *tvungna* dertill, emedan deras konkurrenter hafva dylik handel. En sådan lagstiftning, som den här ifrågavarande, skulle för dessa vara en hjälp, medan den säkerligen i nykterhetsafseende skulle vara till gagn för allmänheten, som dock lätteligen finge sitt behof af *maltdrycker* tillfredsstäldt genom den frigifna handeln med *svagdricka*.

Äro vinet och de starkare maltdryckerna *verkliga rusdrycker*, så synes ock ungefär samma anledning förefinnas att skilja handeln med dem som med de *destillerade* spritdryckerna från annan handel. Utskottet, som dessutom tror, att en skilnad i lagstiftning för stad och för land icke bör göras, der icke ett särskildt behof påkallar det — något som här enligt utskottets mening icke är fallet — kan således icke annat än biträda motionerna i denna del och hemställer därför, under förutsättning af bifall till näst föregående punkt, jemväl om godkännande af 4:de punkten.

* * *

Såsom grund för den ofvan omförmälda motion, herr *Bergman* afgifvit, åberopar han förhållandena särskildt inom Gellivare kommun, derinom lönkrögeriet hotade att fullkomligt demoralisera i all synnerhet den arbetande klassen och nomadbefolkningen. Vid en, enligt bilagdt

utdrag ur protokollet, den 27 nästlidne december hållen kommunalstämma i Gellivare hade dess socknemän enhälligt uttalat den uppfattningen, att nuvarande lagstiftning rörande ölhandeln vore otidsenlig och behöfde ändras. »Denna uppfattning», fortsätter motionären, »torde också ha verkliga skäl för sig. Ty så länge en hvar, som förvärfvat handelsrättigheter, eger rätt att försälja öl i partier om tio liter, är det omöjligt att med någon framgång bekämpa dryckenskapen, alldenstund den ene efter den andre förvärfvar dessa lättköpta rättigheter och der- efter etablerar öltappningsaffärer, der varan får en strykande afgång och der man icke heller gör sig något samvete af att öfverskrida sina rättigheter. För öfrigt hålla sig dylika firmor icke uteslutande till ölet, utan vidpacka sina öllådor med starkare dryckesvaror, som vid framkomsten försäljas såsom öl, ehuru mot högre pris, allt under sken af lag och rätt med stöd af förvärfvade handelsrättigheter. Den nu gällande lagstiftningen för ölhandel lemnar alltså icke allenast utrymme för en samhällsskadlig handtering af denna vara, utan bidrager till och med att underlätta oloflig spritförsäljning. Och de personer, som begagna nuvarande öllagsstiftning såsom kryphål för att med större trygghet och framgång kunna egna sig åt lönkrögeri, skyddas och gynnas vanligtvis på allt sätt af sina kunder.

Men äfven der man understundom kan samla tillräckliga bevis om deras öfverskridande af gifna rättigheter kan man dock med den långsamma rättsskipningen på landet, der ordinarie ting hållas endast 2 gånger om året, ingen väg komma med dem, emedan de vid tings- tillfällena hålla sig undan. Dermed kunna de fortfara långa tider, allt under det de mellan tingen drifva sin affär, och då äfven en och annan börjar känna marken för het under sina fötter, så att han måste begifva sig af från orten, så komma genast flera i hans ställe, hvilka upptaga hans mantel och troget träda i hans fotspår. I öfverensstäm- melse med den åsigt, som af förberörda kommunalstämma uttalats och jemlikt af densamma framställd anhållan, framlägger motionären därför sitt ofvan meddelade förslag.

I det stora antal motionärer, som riksdag efter riksdag framlägger förslag om ölförsäljningens ordnande på ett för nykterhet och ordning tillfredsställande sätt, ger herr *Wieselgren* ett obestridligt bevis för righ- tigheten af påståendet, att det så ifrigt eftersträfvade målet ännu icke är uppnådt. Han finner antagligt, att någon verklig lösning icke heller

nu skall låta sig åstadkomma, då det väntade förslaget om ölbeskattning ännu icke framlagts och först med dettas genomförande någon helt genomgripande reform vore möjlig att åvägabringa; men redan dessförinnan borde dock klargöras, i hvilken rigtning reformen borde gå. Annars skulle ju kunna hända, att, sedan reformen kommit till stånd, förbättringen uteblefve —, ett förhållande, som, derest det inträffade, skulle verka högeligen menligt för nykterhetsarbetets fullföljd och med rätta försvaga förtroendet för de krafter, hvilken framdrifvit dess önskningsmål. Af sådan anledning är det han framlägger sin motion om ordnandet af ölhandeln i stad.

Motionärerna i Andra Kammaren, yttrar han, hafva föreslagit likasom ock sagda kammare på vederbörande utskotts tillstyrkande beslutit att hemställa om sådan ändring i kongl. förordningen angående handeln med vin och maltdrycker, att handel med vin och öl icke må vare sig å landsbygden eller i stad förenas med annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras.

Första frågan, som härvid till besvarande framställer sig, torde vara, huru vida verkligen ölförbrukningen i städerna tagit sådana dimensioner, att någon särskild åtgärd i förevarande afseende är af behovet påkallad.

Ännu finnas många, som qvarhålla den mening, hvilken för omkring femtio år sedan gjorde sig gällande, och som på denna grund ännu alltid anse ölet såsom nykterhetsnitets bästa bundsförvandt. Under bränvinsflodens dåtida förhärjningar såg man verkligen i det så mycket alkoholsvagare ölet ett surrogat, vid hvilket man fäste stora förhoppningar; man hade glömt den ölets äldre meritförteckning, om hvilken jag heller icke sjelf kände mycket före sammanfattandet af 1881 års komitébetänkande angående beskattning af maltdrycker. De i mån af bränvinets undanträngande oafslåtligt från alla delar af landet ingående, ständigt förnyade erfarenheterna om ett stigande missbruk af ölet borde dock nu hafva hunnit öppna allas ögon. Det gifves ej mera någon möjlighet att förneka det beklagliga förhållandet, att ölet för närvarande användes såsom berusningsmedel och att det i detta afseende täflar med bränvinet.

Och att så är förhållandet icke blott å landsbygden, der bränvinet i följd af vårt lokala veto i väsentlig mån undanträngts, utan ock i städerna, särskildt i sådana, der bolagssystemet med allvar sökt genomföra sin uppgift i fråga om bränvinsförbrukningens hämmande, kan heller icke med någon framgång bestridas. Det måste ock vara påtagligt, att på hvarje plats, der tillgång å tvenne slags rusdrycker gifves,

och der man på flerahanda sätt försvårar åtkomsten till den ena — genom inskränkning af försäljningsställes antal, genom försäljningstidens begränsning, genom förbud mot försäljning på kredit, genom minderåriges utestängande o. s. v. — under det man lemnar den andra i det allra närmaste fri, måste med nödvändighet inträffa, att förbrukningen af den senare ökas samt att de förbrukare af maltdrycker, hvilka begagna dem till öfvermått, snart sagdt känna sig hänvisade till förtäring af den så mycket lättare åtkomliga sorten. I huru hög grad fylleriet numera hemtar sin näring från ölkrogarne, torde bäst inhemtas af nedanstående polisstatistik från Göteborg öfver de ställen, der för fylleri anhållna personer erhållit sitt rus.

År:	Bolagskrog:	Ölkrog:	Enskildt ställe:	Okänt:
1875.	890.	130.	335.	1,026.
1876.	1,067.	263.	357.	856.
1877.	1,142.	305.	406.	867.
1878.	1,023.	269.	327.	845.
1879.	1,070.	301.	234.	713.
1880.	851.	397.	303.	770.
1881.	914.	445.	292.	897.
1882.	839.	442.	292.	805.
1883.	899.	523.	370.	801.
1884.	773.	419.	355.	1,114.
1885.	727.	483.	330.	1,183.
1886.	798.	582.	358.	1,240.
1887.	840.	614.	464.	1,174.
1888.	688.	679.	549.	1,215.
1889.	765.	753.	574.	1,371.
1890.	1,061.	960.	763.	1,590.
1891.	1,197.	1,202.	799.	1,734.
1892.	1,005.	1,231.	819.	1,765.
1893.	844.	1,044.	796.	1,566.
1894.	693.	1,007.	705.	1,403.
1895.	606.	995.	725.	1,352.

Det är klart, fortsätter motionären, att man icke kan tillerkänna absolut tillförlitlighet åt dessa tal. Men i ett afseende måste de vara absolut tillförlitliga, och just i det, hvarom här är fråga. Ty att tillbakavisa deras bevisande kraft i fråga om ölfylleriets fruktansvärda tilltagande låter sig icke göra; och lika omöjligt är att icke tillerkänna

dem vitsord i fråga om den erfarenheten, att bolagskrogarnes bidrag till fylleriets i städerna i allmänhet torde vara mindre än ölkrogarnes och de enskilda ställenas, under hvilken senare rubrik lönkrögeriet jemväl ingår.

Om det sålunda måste erkännas, att ölfylleriet äfven i städerna eger rum i en grad, som med nödvändighet kräfver särskilda åtgärder för dess hejdande, återstår att tillse hvilka dessa åtgärder böra vara.

I Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts betänkande föreslås för ölfylleriets motarbetande på landsbygden, att handel med vin och öl icke må derstädes förenas med annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras. Detta förslag vinner fullständig förklaring af det kända förhållande, att landthandeln i öfvervägande mån blifvit en mer eller mindre förstucken ölhandel, hvilken man på sagda sätt söker förekomma. Från denna uppfattning leder sig utskottet till den slutsatsen, att någon skilnad i lagstiftningen för stad och landsbygd icke bör göras, hvadan, och då samma anledning att skilja vin och starkare maltdrycker från annan handel i stad förefinnes som för bränvinshandelns särskiljande derifrån, utskottet finner sig böra tillstyrka, att handel med vin och öl icke heller i stad må förenas med annan handel, hvartill särskild anmälan erfordras.

Satsen derom, att någon skilnad i lagstiftning för stad och landsbygd icke bör göras, är emellertid af fullständigt doktrinärt skaplynne och kan ej med framgång försvaras. Olika förhållanden å landsbygd och i stad betinga tvärt om ganska ofta skilnad i en ekonomisk lagstiftning, som eger hela sitt berättigande, hela sin betydelse just med afseende å sin förmåga att efter för handen varande faktiska omständigheter ändamålsenligt verka för det mål, lagen för sig uppställt. Kan det således visas, att en för landsbygden ändamålsenlig lagstiftning i fråga om städerna skulle vara ändamåslös, bör visserligen icke ifrågakomma, att den det oaktadt, blott på grund af en vilsekommen jemlikhetsfras, fastställes att gälla äfven för de sistnämnda.

Och det innebär ingen svårighet att visa detta.

Om genom lag landthandeln förbjudes att befatta sig med vin- och ölförsäljning, torde dermed ock verkligen vara vunnet hvad man eftersträfvat. Men om en motsvarande bestämmelse utfärdas för »annan handel» i stad, vinnes dermed i grunden *ingenting*. De bryggare, som nu låta försälja sitt öl i matvaru- eller diversehandelsbodas, blifva visserligen derefter tvungna att anordna särskilda försäljningsställen för sagda vara, och detta kommer antagligen att vålla dem någon förökad kostnad; men en hvar förstår lätt, att de icke lära undandraga sig den-

samma, hvadan förhållandet, från nykterhetens och samhällsintressets synpunkt sedt, blir fullkomligen oförändradt. Då emellertid åtgärdens syfte icke var att öka bryggarnes utgifter, utan att åstadkomma ökad nykterhet och mera ändamålsenlig anordning af ölförsäljningen i restriktiv rigtning, är ju tydligt, att åtgärden måste anses förfelad.

Som bekant, verkade 1855 års bränvinsförsäljningslag högst obetydligt till förbättring af då rådande fylleriförhållanden i städerna. Under det att den nya bränvinstillverkningslagen undertryckte hela mängden af småbrännerier å landsbygden och dermed ock beredde landtkommunernas försök att befria sig från den mindre bränvinshandeln en helt annan verkan, än dittills varit möjlig, stod man i städerna på samma bedröfliga punkt som förut. Jag påminner om det betecknande förhållandet, att år 1856 samtliga minuthandels- och utskänkningsrättigheter å svenska landsbygden utgjorde blott 689, deraf 132 voro för kortare tid än år beviljade af länsstyrelser, men att försäljningsrättigheterna i städerna samtidigt uppgingo till 1,912; liksom att, då under sagda år 1,339 personer för fyller sakfäldes å landet, de i stad af samma anledning sakfäldes antal besteg sig till 10,507.

Det visade sig således fullkomligt obestriddigt, att den nya försäljningslagens äfven städerna omfattande förbud för bränvinshandels förenande med »annan handel», därför särskild anmälan erfordrades, icke förmått åstadkomma någon ökad nykterhet. Destillatorerna »förlade» så många krogar, som af myndigheterna kunde medgifvas, och superiet florerade som förr. Ligger icke häruti en tydlig hänvisning till blifvande erfarenheter, om nu af Andra Kammaren tillstyrkt åtgärd i fråga om ölhandelns ordnande i stad skulle vinna Konungens bifall?

Men tänkande män insågo så småningom, att det icke var ensamt å sagda förfarande, ett förbättradt tillstånd var att vänta. De förstodo, att så länge den enskilda konkurrensen ombesörjde rusdrycksförsäljningen, kunde icke någon förbättring stå att vinna; de insågo, att denna berodde på möjligheten att efter *en* grundsats handhafva försäljningen å *alla* försäljningsställena och att å dem alla lika samvetsgrant *tillämpa* för dem alla gifna restriktiva bestämmelser; och det blef dem klart, att man derjemte måste åvägabrunga en stark nedsättning af försäljningsställenas antal. Det var från dessa utgångspunkter, man utgick vid anordnandet af det för bedrifvandet af bränvinshandeln inom städerna af lagen medgifna bolagssystem, om hvilket Department of Labor i Washington i sin femte särskilda till Förenta staternas president ingifna berättelse yttrar, att det, om det än icke är fullkomligt, dock måste

erkännas representera *de bästa* ännu uppvisade medel för en kontrollerad rusdryckshandel, der sådan alls är tillåten.

Om det nu måste vara påtagligt, att ofvan sagda grundsatser, hvilkas riktighet icke torde kunna bestridas, kräfva tillämpning äfven mot den nya rusdryck, som sedan bolagssystemets tillkomst uppträdt såsom en växande fara för enskilde och för samhället, lärer heller intet skäl förefinnas för uppletandet af andra vägar än de redan brutna, om man *verkligen vill* på allvar upptaga kampen deremot. Efter min åsigt skall ölfylleriet inom städerna icke kunna på administrativ väg med tillbörlig kraft bekämpas utan genom att under bolagssystemet indraga äfven den mindre maltdryckshandeln. Så länge denna bedrifves af det enskilda näringsintresset, skall den både paralysera de ansträngningar, som från bränvinsbolagens sida kunna göras i nykterhetens intresse, och dessutom befinnas oåtkomlig i sina försök att kringgå de bestämmelser, hvilka från samhällsmagtens sida kunna göras för dess inskränkande. En hvar måste väl ock inse det förnuftsvidriga uti att åt sins emellan stridiga viljor och syftemål anförtro rusdryckshandeln inom samma stad. En följdriktig utveckling af vår rusdryckslagstiftning för oss ovilkorligen till äfven maltdryckshandelns anförtroende åt de för bränvinhandelns ombesörjande inom städerna upprättade bolagen.

Såsom ledande grundsatser vid utförandet af en så beskaffad åtgärd bör dock, efter min åsigt, bestämmas, att bolag, som fått sig detta uppdrag lemnadt, icke må i samma lokaler genom samma föreståndare eller ens i samma hus utöfva försäljning af båda dryckerna, utan tvärt om tillförbindas att fullständigt särskilja bränvinsförsäljningen från ölförsäljningen, så att bränvin icke tillhandahålles på ölkrogen och heller icke öl å bränvinskrogen; att räkenskaperna för de båda försäljningslagen hållas sins emellan fullkomligt åtskilda; samt att särskilda bestämmelser meddelas rörande användningen af den på ölförsäljningen uppstående handelsvinst, hvilken jag anser icke borde få användas för andra syften än sådana, som direkt tjena de obemedlade klassernas intressen. Jag tänker härvid främst på åtgärder, som gagna deras barn, såsom t. ex. anordnandet af arbetarebostäder, hvilkas betydelse för ett verkligt hemlif bland dessa klasser lätt torde kunna förstås, uppfostningsanstalter för vanvårdade barn, likasom ock andra förfoganden, genom hvilka en klartäckt människokärlek vet att tjena både samtidens och framtidens välförstådda bästa».

Vid behandlingen af samtliga dessa nu omförmälda förslag har utskottet funnit sig böra först skärskåda Andra Kammarens under punkterna 1 och 2 fattade beslut om anhållan hos Kongl. Maj:t, att han dels efter sakkunnig utredning ville bestämma en gräns mellan svagdricka och starkare maltdrycker samt dervid, om det praktiskt läte sig göra, ville lägga alkoholhalten till grund för en sådan bestämmelse, dels ock måtte förklara, att handeln med svagdricka skall vara fri från alla de inskränkande bestämmelser, som nu gälla handeln med maltdrycker i allmänhet och att dessa bestämmelser följaktligen hädanefter endast skulle vara tillämpliga på handeln med de starkare maltdryckerna.

Af hvad som i motiveringen till motionen n:o 210 yttras, inses lätt, att hvad motionärerna med ifrågavarande förslag afse är att, oberoende af en fortfarande fruktlöst väntad ölbeskattning, åstadkomma en verksam lagstiftning emot det allt mera öfverhandtagande ölmissbruket.

Den utredning, som på grund af Riksdagens år 1892 till Kongl. Maj:t i samma syfte gjorda framställning verkställes, visade, att svagdricka verkligen kan särskiljas från öl och öfriga maltdrycker, men att icke svagdrickats alkoholhalt, utan stamvörtens extrakthalt måste läggas till grund för bestämmandet af gränsen mellan svagdrickat och de andra maltdryckerna. Häraf blefve åter en följd, att, för öfvervakande af iakttagandet af sagda gräns, en kontroll öfver svagdrickstillverkningen måste anordnas. Men då kostnaden härför utgjorde hinder för dess inrättande utan i sammanhang med en beskattning af maltdrycker, fann Kongl. Maj:t den ifrågasatta gränsuppdragningen för det dåvarande icke böra verkställas — synbarligen i den öfvertygelse, att utan den omförmälda kontrollen den af Riksdagen ifrågasatta åtgärden skulle visa sig ur stånd att tjena det afsedda ändamålet.

Att ingå i någon pröfning af den tekniska frågan rörande bästa eller säkraste metoden för särskiljandet af svagdricka från öl, kan icke ligga inom området för utskottets uppgift. Har den myndighet, på hvars yttrande Kongl. Maj:t för så kort tid sedan ansåg sig kunna bygga sitt beslut, i detta afseende förklarat, att alkoholhalten ensam icke är för sagda ändamål tillfyllestgörande, torde denna förklaring böra respekteras, så länge ännu icke nya rön upphäft dess giltighet. Och om än teknici redan nu kunna tvista om större eller mindre möjligheter för andra tillvägagångenden, lärer icke detta utgöra tillräcklig anledning för Riksdagen att på nytt till Kongl. Maj:t ingå med en fråga, hvilken så nyligen besvarats, allra helst som frågan, enligt Andra Kammarens

beslut, skulle förses med det tillägget: »om det praktiskt låter sig göra» — dermed Riksdagen nog tydligt skulle uttala sitt tvifvel rörande sin egen framställnings befogenhet.

Äfven emot behöfligheten af kontroll å svagdrickstillverkningen uttalar sig det Andra Kammarens utskottsbetänkande, hvars förslag i frågan medkammaren gillat. Det anser vara nog »att en gräns bestämmes» och att straff åsättes förfarandet att vid handel begagna namnet »svagdricka» för maltdrycker, hvilkas alkoholhalt öfverskrida denna gräns. Den högre kostnaden för framställandet af ett alkoholstarkare svagdricka likasom ock bryggarnes intresse af »att hålla ögonen på hvarandra» borde vara nog säkerhet för vederbörandes laglydnad; och der denna bruste, vore det polismyndighetens sak att, på grund af misstankar eller angifvelser, »taga prof» för att »låta undersöka och sedan efter undersökningens resultat lagligen förfara».

Då syftet med Riksdagens ifrågasatta åtgärd måste vara att få till stånd en kraftig förbättring af rådande missförhållanden och icke blott ett beslut på papperet utan tanke på dess verkliga tillämpning, måste utskottet på det bestämdaste afstyrka ett tillvägagående af här ifrågasatta slag. Utskottet anser fullkomligt obestridligt, att, för beredande af nödig åtlydnad åt den ifrågasatta gränsbestämmelsen, kontroll måste anordnas öfver svagdrickstillverkningen, så att icke under dennas skyddande förklädnad en i alla afseenden för både samhället, de enskilde och den lojala öltillverkningen menlig ölundustri bringas till stånd. Att söka någon säkerhet häremot i det alkoholstarkare ölets högre tillverkningskostnad, måste vara oklokt, då ingenting hindrar dess tillverkare att göra sig för denna kostnad betäckte genom att åsätta sin vara motsvarande högre pris; och att mot anlitaandet af denna utväg bygga på allmänhetens motvilja derför, torde vara mer än vanskligt. Allmänheten synes sällan sakna medel, när det gäller att tillvinna sig hvad som fallit den i smaken; och i hvilken rigtning hennes smak går i fråga om alkoholhalten i svagdricka, framlyser temligen otvetydigt af de undersökningar, hvilka Svenska Nykterhetssällskapet i slutet af sistlidna och i början af innevarande år låtit anställa beträffande alkoholhalten i våra vanliga dricksorter. Den sammanfattning af undersökningarna, hvilken stälts till utskottets förfogande och såsom bilaga vidfogas detta betänkande, visar, hurusom samtliga dessa drickor, utom de, hvilka icke tappas på buteljer, hafva med hänsyn till sin alkoholhalt öfverstigit den i medkammarens utskottsbetänkande ifrågasatta gränsen, hvadan de allesammans från sagda ståndpunkt skullo

vara att betrakta såsom öl. Vare sig nu allmänheten därför betalar hvad det är värdt eller dess tillverkare sälja det under verkliga värdet, måste i hvilketdera fallet som helst otillförlitligheten af den ofvan anförda bevisningsmetoden vara tillräckligen styrkt. Konkurrensen torde lika lätt kunna förmå de lojale bryggarna att följa de hänsynslöse i spåren som att förmå dem mot desse senare anlita angifvelser och processer.

Lika litet finner utskottet tillrådigt att ensamt å polismyndigheterna kasta kontrollen öfver den föreslagna bestämmelsens åttlydnad. Utan stöd af någon förutgående kontroll öfver tillverkningen, skulle dessa myndigheter i denna nya uppgift för sin verksamhet antagligen finna en alltför tryckande arbetsbörda för att känna sig synnerligen manade att effektivt uppbära den; och svårigheterna för utöfvandet af en kontroll, som förutsätter vare sig egna därför nödiga insigter eller tillgång till andras bistånd, torde i de flesta fall visa sig tillräckligt stora för att paralysera hvarje verksamt ingripande. Såsom skäl för åsigten, att någon kontroll i sjelfva verket icke behöfves, anföres väl ock, att staten ju icke anordnat någon kontroll öfver alkoholhalten i det bränvin, som försäljes, ehuru dess styrka ej får understiga 40 %; men då lagen icke känner två slags bränvin, af hvilka det ena skulle lyda under andra bestämmelser än det andra och emellan hvilka skillnaden skulle bero på deras olika alkoholhalt, kan icke den anförda jämförelsen tillerkännas någon betydelse.

För utskottet synes det fullt tydligt, att den raska lösning af förhandenvarande fråga, hvilken Andra Kammaren för sin del förordar, icke skall vara i stånd att åvägabringa ens den anspråkslösaste förbättring. Den skall icke kunna aflägsna de öfverklagade missförhållandena; den skall blott skapa nya. Genom att två särskilda gånger, 1881 och 1891, åt komiterade uppdraga att affatta förslag rörande beskattning af maltdrycker, har Kongl. Maj:t visat sig ega blick för det ändamålsvidriga uti att beskatta alkoholen i en af de drycker, hvilkas omåttliga förbrukning hotar landets välfärd, men låta den i den andra af dessa vara skattefri. Så länge icke denna brist i vår skattelagstiftning blifvit fyld, torde emellertid föga eller intet hopp finnas att kunna på tillfredsställande sätt genomföra den anordning, Andra Kammaren med sitt beslut i förevarande punkter åsyftar. Och då utskottet på redan anförda grunder icke kan gilla den sangviniska uppfattning, som vid frågans bedömande ledt medkammaren, tillåter sig utskottet härmed hemställa: .

- a) att Första Kammaren icke måtte instämma uti Andra Kammarens under punkten 1 innefattade beslut; och
- b) att Första Kammaren heller icke måtte biträda hvad Andra Kammaren under punkten 2 beslutit.

Andra Kammarens beslut rörande *tredje* punkten afser skiljandet af vin- och ölhandeln å landsbygden från annan handel, dertill särskild anmälan erfordras; men det är blott vilkorligt. Endast under förutsättning af att en gräns bestämmes mellan svagdricka och öl, hyser Andra Kammaren förberörda önskan.

Derest Första Kammaren bifaller utskottets rörande punkterna 1 och 2 gjorda hemställan, förfaller således den förutsättning, under hvilken Andra Kammaren för sin del beslutat ifrågavarande framställning till Kongl. Maj:t.

I den motion, n:o 47, hvilken herr *Bergman* väckt i Första Kammaren, liksom i den af herr *Alsterlund* jemte 34 andra ledamöter af Andra Kammaren derstädes väckta motionen, n:o 213, göres dock icke den i motionerna n:is 210 och 20 föreslagna gränsbestämningen emellan svagdricka och öl till vilkor för afseende å det framställda önskemålet om vin- och ölhandels skiljande från den vanliga landthandeln. Samtliga desse motionärer synas således beredda att, oberoende af det öde, som kunde drabba gränsbestämningsförslaget, kämpa för godkännandet af sitt förberörda önskemål, ehuru dermed måste följa äfven svagdrickshandels skiljande från landthandeln eller just den påföljd, för hvars undvikande Kongl. Maj:t ansåg sig böra låta Riksdagens år 1892 framställda begäran i ofta nämnda syfte förfalla.

Utan tillgång till säkert besked rörande svagdrickshandeln å landsbygden har utskottet icke varit i stånd att öfverskåda i hvilken mån landsbygdens intressen skulle lida af en lagstiftning, som med sina mot ölet rigtade restriktiva bestämmelser omfattade äfven svagdrickat. De upplysningar, som i detta afseende stått att vinna, hafva varit af skiftande beskaffenhet, säkrast visande, att förhållandena på olika orter gestalta sig ganska olika. Utskottet har därför känt sig hänvisadt till att för bedömande af frågan söka väga landsbygdens olägenhet af en både ölet och svagdrickat omfattande restriktiv lag mot dess olägenhet af att allt fortfarande få nöja sig med nu rådande, så starkt och länge öfverklagade missförhållanden.

Åtskilliga länsstyrelser påpekade i sina utlåtanden öfver 1892 års riksdagsskrifvelse, att följden af ett bifall dertill skulle otvifvelaktigt

blifva uppkomsten af särskilda ölförsäljningsställen i stället för landthandelsbodarnes ölkommers. I motionen n:o 213 upptages denna anmärkning. »Att sådana särskilda ölförsäljningsställen», yttra motionärerna, »under omnämnda förhållanden skulle uppstå, vilja vi ej bestrida. Men enligt vår åsigt skulle detta visst icke vara mera skadligt för nykterheten än det nuvarande förhållandet, snarare tvärtom. Och alldeles säkert skulle reformen ur ordningens synpunkt visa sig förmånlig. Sådana ölförsäljningsställen skulle gifvetvis bli färre till antalet än de nu befintliga handelsbodarne, hvarigenom kontrollen från ordningsmagtens sida blefve jemförelsevis lätt att verkställa.» Och då landtkommunernas inflytande öfver ölhandeln jemväl härmed blefve förstärkt, anse sig motionärerna ock kunna antaga, att vederbörande kommunalmyndigheter icke skola underlåta att ingripa, derest nämnda ställen skulle söka bedrifva handeln på ett för nykterheten olämpligt sätt.

Det har icke undfallit utskottets uppmärksamhet, hurusom vissa länsstyrelser, såsom skäl för sitt afstyrkande af bifall till 1892 års nyssberörda riksdagsskrifvelse, anført, att användandet af maltdrycker uti icke oväsentlig grad inskränkt bruket af bränvin och andra spirituösa drycker samt i sin mån bidragit till bekämpandet af lönkrögeriet. Såsom förhållandena nu gestaltat sig, torde emellertid icke vara lätt att i bränvinets undandträngande af ölet se någon väsentligare fördel, då det för nykterhet och ordning måste vara af underordnad betydelse, huruvida rådande dryckenskap är att härleda från missbruk af bränvin eller af öl; för statens fiskaliska intresse kan det väl ega någon vikt, om förbrukningen af en obeskattad rusdryck undantränger förbrukningen af en beskattad sådan, men från sedlig synpunkt måste förhållandet vara rätt likgiltigt. Och hvad angår maltdryckernas bidrag till hämmandet af »lönkrögeriet», måste dock anmärkas, att detta bidrag varit af tvifvelaktigt värde, enär det dragit med sig ett lönkrögeri med öl, som i omfattning vida öfverträffar det med bränvin. Nedanstående ur Sveriges officiella statistik rörande *rättsväsendet* hemtade siffror torde nog tydligt styrka detta förhållande.

Med de sex nordliga länen afses i nedan följande tablå Kopparbergs, Gefleborgs, Vesternorrlands, Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län.

År:	Sakfäldo för oloftig brännvinsförsäljning			Sakfäldo för oloftig ölförsäljning		
	i de 6 nordliga länen:	i de öfriga:	summa:	i de 6 nordliga länen:	i de öfriga:	summa:
1885.	490.	328.	818.	361	981.	1,342.
1886.	423.	347.	770.	348	994.	1,342.
1887.	465.	353.	818.	343	941.	1,284.
1888.	440.	371.	811.	327	950.	1,277.
1889.	435.	274.	709.	345	1,137.	1,482.
1890.	439.	374.	813.	332	1,147.	1,479.
1891.	502.	395.	897.	308	1,104.	1,412.
1892.	491.	351.	842.	346	1,028.	1,374.
1893.	544.	323.	867.	371	933.	1,304.
1894.	525.	382.	907.	414	1,002.	1,416.

Under anförda tio år 1885—1894 hafva således sakfäldts för lönkrögeri med brännvin 8,252 personer, men för lönkrögeri med öl 13,712 personer. Besinnar man nu ock, huru mycket större antal öl- än brännvinsförsäljningsrättigheter, som finnes å landsbygden, samt derjemte den omfattande ölförsäljning, som derstädes bedrifves från handelsbodas, bryggeriers, öltappningsställen och kringfarande fordon, måste man vid det förhållande, att, allt detta oaktadt, utrymme ändå gifves för en *oloftig* ölförsäljning, stanna vid den slutsats, att ölförbrukningen å landsbygden måste hafva uppnått en oerhörd höjd och att det ofta hörda påståendet, att ölet missbrukas mer än brännvinet, icke torde sakna berättigande.

Under sådana förhållanden har utskottet icke kunnat tveka i valet emellan att vare sig tillstyrka ett beslut, hvarigenom ingenting skulle göras, eller att tillstyrka en framställning, hvilken såsom omfattande äfven svagdrickshandelns skiljande från landthandeln antagligen skulle här eller der medföra någon olägenhet för svagdricksförbrukare. Utskottet har icke funnit denna olägenhet för något antal enskilde böra uppväga den ännu större olägenhet, ja, verkliga skada för hela samhället, som i stigande grad vållas af ytterligare uppskof med en så länge påfordrad reform. Och då vid upprättandet af särskilda ölförsäljningsställen äfven svagdricksförsäljningen der torde omhändertagas, synes det utskottet, som om de olägenheter, man befarat af malt-dryckshandelns skiljande från landthandeln, icke skulle behöfva blifva af synnerligen känbar art.

Med anslutning till Riksdagens framställning af år 1892 tillåter sig därför utskottet hemställa:

a) att Första Kammaren, i anledning af i ärendet väckta motioner, ville för sin del besluta, det Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t hemställa om sådan ändring i kongl. förordningen angående handeln med vin och maltdrycker m. m., att sådan handel icke må på landsbygden förenas med annan handel, för hvars bedrifvande särskild anmälan erfordras;

b) att Andra Kammarens i tredje punkten af dess utskottsbetänkande innefattade beslut icke måtte af Första Kammaren biträdas.

I *fjerde* punkten, som rör vin- och maltdryckshandeln i stad, grundar Andra Kammaren sitt ofvan återgifna beslut dels på behovet af inskränkning i der bedrifven ölförsäljning, dels ock på åsigten om olämpligheten af att göra någon skilnad i lagstiftningen för landsbygd och för stad. Äfven i fråga om städerna begäres därför förbud för förenande af vin- och ölhandel med annan handel, därför särskild anmälan kräves.

I den motion (n:o 53), herr *Wieselgren* rörande denna fråga afgifvit, instämmer han väl i åsigten om den synnerligen starka ölkonsumtionen äfven i städerna och hänvisar i detta afseende till en polisstatistik från Göteborg, deruti angifvas de ställen, hvarest större antalet af de för fylleri under åren 1875—1895 anhållne erhållit sitt rus. Af denna framgår, att ölkrogarne i stigande grad täflar med bränvinskrogarne och hemsuperiet i att uppehålla och öka der öfverklagade fylleriet. Ifrån att år 1875 hafva med blott 130 deltagit i uppställandet af ifrågavarande kontingent, deruti bolagskrogarnes anpart då uppgick till 890 och de enskilda ställenas till 335, öfverflygla ölkrogsfylleristerna de senare redan år 1880 med 397 mot 303 och bolagsfylleristerna år 1891 med 1,202 mot 1,197 samt behålla alltjemt sitt öfvertag, så att mot deras 995 under senast förlidna året de enskilda ställena möta med blott 725 och bolagskrogarne med icke flere än 606. Men då Andra Kammaren söker botemedlet mot det i städerna tilltagande ölfylleriet i samma åtgärd, som ansetts böra vidtagas beträffande landsbygden, bestrider motionären ändamålsenligheten häraf och finner en så beskaffad reform fullkomligt gagnlös. Så länge den mindre

maltdryckshandeln bedrifves af det enskilda näringsintresset, skall den, anser han, både paralysera de ansträngningar, hvilka för nykterhetens främjande kunna göras af bränvinsbolagen och dessutom befinnas oåtkomlig för de restriktioner, genom hvilka man söker mota densamma. Blott genom att förekomma konkurrens mellan rusdrycksförsäljarne och, såsom vid bolagssystemets första tillämpning skedde, efter *en* grundsats leda hela försäljningen samt öfverallt lika samvetsgrannt tillämpa de restriktiva bestämmelser, som gifvits, anser motionären det uppställda önskemålet kunna vinnas; och hans förslag utmynnar därför i en hänvisning, att äfven ifrågavarande rusdryckshandel bör öfverlätas åt de för bränvinshandelns omhänderhafvande i städerna bildade bolagen.

Utskottet delar fullkomligt motionärens öfvertygelse om det gagnlösa uti att söka bekämpa ölfylleriet i städerna genom att förbjuda dervarande handelsbodas af olika slag att försälja öl. I Riksdagens skrifvelse den 30 april 1892 erinras om landthandelsbodens egenskap af att utgöra ett centrum, dit allmänheten från skilda håll samlas och som just därför genom sin ölförsäljning mycket lätt gifver anledning till de församlade flockarnes superi och oordentlighet. Borttages ölförsäljningsrätten från en sådan bod, bör ock härmed den antyddas olägenheten vara afvärd. Men vidtages samma åtgärd mot en handelsbod i stad, behöfver öltillverkaren blott hyra en försäljningslokal i nästa hus, derifrån han sedermera fortsätter försäljningen; och afnämarna hafva lika lätt att begifva sig dit som till boden, lika lätt att på ena stället som på det andra fortsätta sitt superi.

Utskottet finner tydligt, att för åstadkommande af någon förbättring i detta afseende i stad, kräfves vida mera genomgripande åtgärder. Hvad motionären anfört om nödvändigheten af att för detta afseende fullfölja redan bestående lagstiftning och sålunda till de bolag, som omhänderhafva försäljningen af bränvinet, anförto äfven ölhandeln, vinner utskottets fulla gillande. Samma erfarenhet, som ledde till de många skilda bränvinsförsäljningsrättigheternas samlande hos *ett* bolag, för att dermed undgå de många försäljarnes inbördes täflan i att afyttra den vara, på hvars flitiga försäljning deras vinning och förbrukarnes förderf berodde, måste äfven nu tala för samma åtgärds vidtagande i fråga om de många skilda ölförsäljningsrättigheter, hvilkas anlåtande i den egna vinningens intresse begripligtvis verkar på alldeles samma sätt som i det förra fallet till nykterhetens och ordningens förfång. Det är ock påtagligt, att, för vinnande af *enhet* i ledningen, *samma* bolag måste omhänderhafva *båda* rusdryckernas försäljning. Motionärens åsigt om den skilnad, som dock borde ega rum i fråga om för-

säljningslokalerna för de båda dryckerna, synes likafullt vara välbetänkt. Finge bränvin försäljas å ölkrogarne, blefve dessa dermed faktiskt bränvinskrogar, och hela åtgärden inskränkte sig således till att man ökat bränvinskrogarnes antal. Frågan om förbud för ölets försäljande å bränvinskrogen motiveras synbarligen af önskan att förekomma det ökade fylleri, som, enligt hvad erfarenheten visat, åstadkommes genom den vid »disksupning» blandade förtäringen af bränvin och öl. På frågans nuvarande ståndpunkt torde dock icke vara nödigt att närmare inlåta sig på spørsmålet om ifrågavarande anordningar; det torde vara tillräckligt att godkänna förslaget allmänna grundsats om önskligheten af att ölförsäljningen i möjlig mån, jemväl med hänsyn till räakenskaper och användningen af derå uppstående handelsvinst, hålles särskild från bränvinsaffären samt att uppkommen vinst användes för tillgodoseende af de obemedlade klassernas intressen.

Genom förklaringen, att förslaget i sjelfva verket icke åsyftar vare sig vinhandeln i stad eller dervarande svagdrickshandel, om än i följd af den hittills gemensamma lagstiftningen för ölet och dessa drycker äfven de senare af formella skäl måste af förslaget beröras, gifver motionären till känna, att han icke vill gå längre, än hvad de faktiska missförhållanden, hvilka det gäller att bekämpa, göra nödigt. Han betonar detta än ytterligare genom att hänvisa till de i 4 § af kongl. förordningen den 24 oktober 1885 omförmälda ölförsäljningsrättigheter såsom i främsta rummet lämpade för öfverlåtande å bolagen, ehuru han, för att icke hindra till äfventyrs häraf föranledda jemkningar i andra delar af författningen, icke till blott sagda punkt inskränkt sitt förslag.

Då utskottet finner otvifvelaktigt, att, derest icke samhället vill förlora de fördelar, som genom en restriktiv lagstiftning emot bränvinet påtagligen vunnits, liknande tillvägagående måste användas gent emot ölet, och den åtgärd, som i detta afseende af motionären föreslagits, både är ändamålsenlig och af behovet påkallad, tillåter sig utskottet hemställa:

- a) att Första Kammaren måtte, med bifall till herr Wieselgrens motion, för sin del besluta, att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse hemställa, det Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huru vida icke nu gällande bestämmelser angående försäljning af vin och maldrycker i stad må kunna så förändras, att sagda försäljning i den omfattning, som på grund

af förhållandena pröfvas nödig, må kunna öfverlåtas å bolag, som i enlighet med bestämmelserna i § 9 mom. 2 och § 18 i kongl. förordningen den 24 maj 1895 bildats för att i sedlighetens intresse ombesörja bränvinsförsäljningen inom staden och fått rätten härtill åt sig öfverlåten;

b) att Första Kammaren icke måtte biträda Andra Kammarens beträffande förevarande 4:de punkt fattade beslut.

I sin ofvan omförmälda motion har herr *Bergman* utöfver den del deraf, som i det föregående behandlats, föreslagit: att ingen ölhandel på landet må kunna tillåtas utan vederbörande kommuns hörande och bifall; att utväg till ett snabbare och mera effektivt beifrande af förbrytelser mot ifrågavarande lagstiftning måtte beredas genom enklare rättsprocedurer mot dylika förbrytare; samt att, derest detta ej vunne Riksdagens bifall, separatbestämmelser i angifvet syfte måtte för Lappmarkerna af Riksdagen stipuleras.

Då emellertid ett bifall till förstberörda yrkandet skulle upphäfva den vederbörande administrativa myndigheters tillerkända befogenhet att i vissa fall rörande rätt till sådan handel bestämma, samt, hvad angår de båda senare yrkandena, dessa synas ligga inom ett område, som sträcker sig utom gränsen för utskottets befogenhet, finner sig utskottet böra hemställa,

det Första Kammaren måtte besluta, att hvad i 2:dra, 3:dje och 4:de momenten af herr *Bergmans* motion n:o 47 föreslås, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 30 april 1896.

På utskottets vägnar:

Sigfrid Wieselgren.

Bilaga.

Sammanfattning:

N a m n.	Dat. för ink.	Dat. för anal.	Alkoholhalt.	Anmärkn.
G. Piehls Pilsenerdricka	2 jan. 96.	3 jan. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 4 %.	Närmare 3 $\frac{1}{2}$ %.
G. Piehls Pilsenerdricka	7 jan. 96.	10 jan. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 4 %.	Nära 4 %. Grumligt!
G. Piehls Lagerdricka	19 dec. 95.	30 dec. 95.	4 %.	
G. Piehls Lagerdricka	7 jan. 96.	9 jan. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 4 %.	
C. G. Piehls Lagerdricka	7 jan. 96.	10 jan. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 4 %.	
Bjurholms Iskällardricka	19 dec. 95.	27 dec. 95.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 3 %.	Nära 3 %.
Berliner Brygg. Iskällardricka ...	19 dec. 95.	28 dec. 95.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 3 %.	
Grönvalls Pilsenerdricka	19 dec. 95.	28 dec. 95.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 4 %.	
Grönvalls Pilsenerdricka	7 jan. 96.	8 jan. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 3 %.	Nära 3 %.
Neumüllers Lagerdricka	19 dec. 95.	28 dec. 95.	Öfver 4 %.	
Neumüllers Lagerdricka	7 jan. 96.	9 jan. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 4 %.	
Billes Extra Lagerdricka	19 dec. 95.	30 dec. 95.	4 %.	
Münchens Lagerdricka	19 dec. 95.	30 dec. 95.	Omkring 4 %.	
Münchens Lagerdricka	7 jan. 96.	9 jan. 96.	Omkring 4 %.	
Münchens Iskällardricka	7 jan. 96.	10 jan. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 4 %.	Nära 4 %.
Stora Brygg. Lagerdricka	19 dec. 95.	30 dec. 95.	Öfver 4 %.	
Stora Brygg. Lagerdricka	7 jan. 96.	9 jan. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 4 %.	Nära 4 %.
Hamburger Brygg. Lagerdricka...	19 dec. 95.	30 dec. 95.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 4 %.	Nära 4 %.
Hamburger Brygg. Lagerdricka ..	7 jan. 96.	9 jan. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 4 %.	
Nürnbergers Lagerdricka	4 jan. 96.	5 jan. 96.	Öfver 4 %.	
St Eriks Iskällardricka	4 jan. 96.	7 jan. 96.	4 %.	{ Möjligen något svagare.
Grönvalls Svagdricka	4 jan. 96.	7 jan. 96.	Omkring 1 $\frac{1}{4}$ %.	
Grönvalls Måltidsdricka	21 dec. 95.	8 jan. 96.	Mellan 1 $\frac{1}{2}$ och 1 $\frac{1}{4}$ %.	
Grönvalls Måltidsdricka	7 jan. 96.	8 jan. 96.	Mellan 1 och 1 $\frac{1}{4}$ %.	
Berliner Brygg. Måltidsdricka ...	4 jan. 96.	8 jan. 96.	Mellan 1 och 1 $\frac{1}{4}$ %.	
Grönvalls Maltdryck		28 jan. 96.	Mellan 2 $\frac{1}{2}$ och 2 %.	
Lundells Pilsenerdricka		29 jan. 96.	Mellan 2 och 1 $\frac{3}{4}$ %.	
Lundells Maltdricka		30 jan. 96.	Under 2 %.	
Lundells Svagdricka		14 febr. 96.	Omkring 1 $\frac{1}{3}$ %.	
Lindebergs Br. Nyköping Iskälldr.		11 febr. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 4 %.	
Nyköpings Brygg. Iskällardricka		13 febr. 96.	Mellan 3 och 3 $\frac{1}{2}$ %.	
Vesterås Iskällardricka		12 febr. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 3 %.	
Östersund Lagerdricka		12 febr. 96.	Starkare än 4 %.	
Göteborg Brygg. Kronan Lagerdr.		13 febr. 96.	Starkare än 4 %.	
Göteborg Lyckholms Br. Iskäll.dr.		14 febr. 96.	Starkare än 4 %.	
Chr. Piehls Lagerdr. Vestervik...		13 febr. 96.	3 %.	
Liedbergs Bryggeri		14 febr. 96.	Mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 3 %.	
Grönborgs Iskällardricka		13 febr. 96.	Öfver 4 %.	